

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

שאלת ייחוס הבן לאביו
כשנישאה ביום ז' אלול וילדה בר"ח אדר

תיק יוחסין מס' 142-ס"א

נושא הדיון

מר א' כהן ואשתו ב' נישאו ביום ז' אלול תשי"ך, ובר"ח אדר תשכ"א ילדה האשה את הבן. בתעודת הלידה של הבן נכתב שנולד ביום ל' שבט, ובתעודות אחרות נאמר שנולד ביום א' אדר, אם כי לפי התאריך הלועזי מוכח שהיה זה לפני חצות הלילה. השאלה שהתעוררה היא האם יש לחשוש שתחילת ההריון של הבן היתה לפני הנישואין, ואז דינה של האם כפנויה שזינתה, ויש לברר כשרותו של הבן, וגם אין לייחסו לכהונה, או שיש לתלות שהרתה לאחר נישואיה, ויש לייחס הבן לבעלה של האמא שהוא כהן.

השאלה לדיון

יולדת לשבעה, האם יולדת למקוטעין. ומה הדין כשנולד בליל ר"ח, האם תחילת הלילה של החודש נחשב לחודש מקוטע בחשבון החדשים, או לא.

תשובה

בגמ' נדה לח ז': אמר מר זוטרא אפי' למ"ד יולדת לתשעה אינה יולדת למקוטעים, יולדת לשבעה יולדת למקוטעים, שנא': ויהי לתקופת הימים ותהר חנה ותלד בן (שמואל א' פ"א), מיעוט תקופת שנים מיעוט ימים שנים. ופרש"י דכל מקום שנאמר ימים ולא נאמר כמה תפוס המיעוט צידך ולא המרובה וכו', הלכך כאן שנאמר ימים מכיון שכנסו שני ימים בחודש השביעי ילדה. ובגמ' שם א': ש"מ קסצר ר' יהודה שיפורא גריס. ופרש"י כלומר החדש של תשיעי גורמת לידת הולד, דמכי עייל הוה זמן לידה וכו', ואפי' בתחילת תשיעי הוי מחמת ולד דקסצר יולדת לט' יולדת למקוטעין. ובתוס' שם שיפורא גריס, פירוש שופר שתוקעין בר"ח צקדוש החודש.

ובתש"ו הריב"ש סי' תמוז כתב וז"ל: ואתה האדון באת לפרש צטעמו של ר' יהודה דבר חדש שלא נשמע כמוהו שפריכה ליכנס שני ימים בחודש תשיעי, ואתן שני ימים מאן דכר שמייהו. ואע"פ שהזכרו ציולדת לשבעה, אפשר לחלק ולמר דבט' אינו לריך. ואם נאמר דכ"ש הוא דבתשעה איכא מאן דסבירא ליה דאינה יולדת למקוטעין, א"כ מ"ד יולדת די שיהיו מקוטעין שלה לשני ימים כמו ציולדת לז'. כבר ביארתי דאפי' ציולדת לשבעה לא צעינן שני ימים כלל, ומעשה שהיה כך היה, והוא דבר נאה ומתקבל. וכן נראה שהצינו כל המפרשים והמחצרים ז"ל שלא ראינו מהם מי שיזכיר אלו השני ימים. עכ"ל. ועי' ישרש יעקב יצמות לו א' דמדברי רש"י שם ד"ה בשלמא תחלוץ מצואר כדברי השואל של הריב"ש, וכן מוכח בתוס' ר"ה יא ד"ה אלא דקאי, אבל ברש"י עה"ת פרש' שמות עה"פ ולא יכלה עוד הלפינו מצואר כריב"ש, ודברי רש"י סתרי אהדדי. וצלעות הבית לבית מאיר סי' י הביא תש"ו מהר"ם ברבי אב"ד ק"ק פ"ב וז"ל: יש לדחות דמר זוטרא לא הביא ראייה ממנה אלא דאשכחן יולדת לז' יולדת למקוטעין, וממילא משמע אי שיפורא גרים אין לריך ו' חדשים שלמים, והנה מעשה שהיה כך היה דיולדת לשתי תקופות, וכה"ג כתב הריב"ש צסי' תמוז לשואל לענין ימים ע"ש וכו'. אמנם עכשיו אני רואה שהרי כו"ע מוכרחים להודות שהדרשה שדורש הגמ' מיעוט ימים שניים הוא בדיוק גדול, ואפי' לשיטת המהרי"ט גופיה, דאל"כ מנא ידע ההוא יומא דשבעה דלריך, ואפי' להריב"ש שדוחה דביום אחד סגי ומעשה שהיה כך היה, היינו משום דלא מסתבר לו שיהא הצדל בין יום אחד לשניים, ואמר דעיקר הקפידה היא על מקלת השבע דהיינו יום אחד ומה שנכתב ב' ימים מעשה שהיה כך היה. ובאמת אין לשון רש"י ז"ל מורה לפירושו, ולענין לא ניתן בכל זה לדון מסברתינו. עכ"ל. ובשו"ת או"ש ח"ב סי' לה כתב דשבעה מקוטעין סגי בחמישה חדשים ויום אחד מראשון ויום אחד מאחרון.

ומדוייק מתש"ו מהר"ם ברבי צדעת הריב"ש, וכן מלשון האו"ש, שמקלת חודש השביעי לריך שיהיה לפחות יום אחד בחודש, ולא סגי בשעות בלבד, וכן מדוייק בלשון הח"מ שם ס"ק יג דתחילת כסליו הוא חדש שביעי "לפחות נולד יום אחד בחודש", ובהגהות מעשה נסים שם: ז"ל "דלפחות נולד אחר יום אחד בחדש". ול"צ תמיהת מהר"ם ברבי שם כיון שהדרשה שדורש מר זוטרא דמיעוט ימים שניים לאו דוקא הוא, מנא ידע ההוא יומא דשבעה דלריך, אולי סגי במקלת יום או בשעה מועטה בלבד. ואפשר הטעם משום שבכל מקום שריך מנין של חודש, אף שמקלת החודש נחשב לחודש, אין זה אלא שעבר לפחות יום אחד מהחודש, אבל פחות מכך אינו חשוב כמקלת חודש להחשב כחודש שלם, ורמז לדבר ממה שדרשו בגמ' מגילה ה' א' מהכתוב עד חדש ימים, ימים אמה מחשב לחדשים ואי אמה מחשב שעות לחדשים.

ופסק הרמ"א בשו"ע אבהע"ז סי' ד ע"י יד עפ"י שו"ת מהר"י מינץ סי' ו' אשה שנתעברה מצעלה סוף סיון וילדה תחילת כסליו, אע"פ שאין ביניהם רק חמישה חדשים לא חיישינן לצנה לומר שהיתה מעוברת קודם לכן, דהחדשים גורמים והו"ל בן ז'. וכתב הח"מ ס"ק יב דהיינו כר' יהודה דס"ל שיפורא גרים אפי' ציולדת לתשעה, מכ"ש ציולדת לשבעה דכו"ע ס"ל דיולדת למקוטעים. ובהגר"א שם ס"ק לד: ואף להרמב"ם יבום פ"א ה"ה שפסק כשמואל שם, מ"מ בזה מודה שמואל כמ"ש שם אפי' למ"ד וכו'. ע"כ. ולהלכה עיי' פת"ש שם ס"ק יז שהבית מאיר ועלי ארזים פקפקו על פסק המהרי"י מינץ והרמ"א, ושאף המהרי"ט ח"ב אבהע"ז סי' טו החליט לפסוק דלא כמהרי"י מינץ, אך הגאון רבי דוד טעבל מליסא והגאון מהר"ם ברבי השיבו לחזק פסק הרמ"א, וכ"פ בנו"ב סי' כב.

וכתב צו"ת או"ש ח"צ סי' לה דלדעת ר' יהודה חדשי הלצנה גורמים על לידת האדם ג"כ, ופעמים נגמרת לידת הולד אם יש ט' חדשי לצנה, והחודש נקרא שיפורה, וסבר דגם יולדת למקוטעין, והיינו כיון שעבר עליה תשעה חדשי לצנה הוא מהשתנות הלצנה צהליכה ט' פעמים נגמר לידתו, לכן אף במקלת חדש הראשון, היינו שנתעברה בסוף ניסן, כשיעברו ט' פעמים מהלך הלצנה הוא מקלת ממהלך הראשון של ניסן, ואח"כ שצעה מהלכים שלמים מהלצנה וצתחילת כסלו תוכל לילד, ואין הכונה שיהיה ר"ח שבהן חוקעין בשופר תשעה, רק כונת הגמ' שיעברו על הולד מתשע מהלכי הלצנה אף מקלתו, ולכן סגי במקלת ראשון ומקלת אחרון.

וצנידון דידן שנישאה לצעלה ציום ז' אלול וילדה צר"ח אדר, כיון שאין מן הנישואין עד הלידה אלא חמישה חדשים מלאים ועוד מקלת מחודש אלול, ואין כאן שצעה מקוטעין אלא ששה מקוטעין, וגם לפי כמה תעודות שילדה צלילה הראשון של חודש אדר, נראה דאין להחשיבו לחודש שביעי, ואפי' לדעת הריב"ש דיום אחד בחודש השביעי נחשב לחודש, כאן כיון שלא נכנס אפי' יום אחד בחודש אלא מספר שעות צלצד, אינו נחשב לחודש, וע"כ יש להניח שנתעברה בעודה פנויה, וצודאי שכך הדין לפי דעת השואל של הריב"ש ושאר אחרונים שאין די ציום אחד בחודש השביעי להחשיבו לחודש אלא מיעוט ימים שניים, ואין צריך לומר לפי דעת המהרי"ט ושאר אחרונים החולקים על המהרי"י מינן וסוצרים דלא סגי צחמישה שלמים אלא צריך ששה חדשים שלימים ועוד שני ימים, שהרי כאן אין לה ששה שלמים מנישואיה אלא חמישה צלצד.

מסקנה

יש לברר כשרותו של הבן.